

Konsernipalvelut
Elinvoimajohtaja
Markus Lankinen

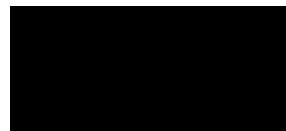
7.11.2022

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Viite VN/14268/2020, Euroopan ympäristöpääkaupunki -hanke

Loppuraportti valtionavustuksen käytöstä Lahden kaupungin Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -hankkeessa

Ympäristöministeriö on myöntänyt Lahden kaupungille harkinnanvaraista valtionavustusta kolme miljoonaa euroa Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -hankkeelle (jäljempänä "YPK"). Tämä on loppuraportti valtionavustuksen käytöstä.

Elinvoimajohtaja
Markus Lankinen

Sisällys

YLEISTÄ	4
LAHTI – Euroopan Ympäristöpääkaupunki 2021	4
Teemavuoden toteutus lukuina	5
Ympäristöpääkaupunkivuoden sisällöt	6
Kestävä Lahti -säätio	6
Hankkeen raportointi ja Lahden kaupungin saama avustus	7
Henkilöstö.....	7
Ympäristöpääkaupunkihankkeen sidosryhmät	8
YMPÄRISTÖPÄÄKAUPUNKIVUODEN OHJELMA.....	8
Paikalliset toimet.....	9
Projektit.....	10
Lapset ja nuoret	10
Ympäristöpääkaupunkilähettiläät ja asukaslähettiläät	12
Tapahtumien toteutus pandemian aikana.....	12
Lahden kehittämä paneelikeskustelusarja.....	13
Viralliset tapahtumat	13
Partnereiden järjestämät tapahtumat.....	14
Teemaviikot	14
Vierailijaryhmät.....	15
NÄKYVYYS.....	15
Lahti – tehty kestäväksi -konsepti ja Green Lahti -brändi.....	15
Kansainväliset verkostot	16
Medianäkyvyys	16

Ympäristöpääkaupunkivuoden merkittävimmät kampanjat	17
Kaupunkisukset	17
Pelicans-pelipaidat.....	17
Wasted potential -olutsarja	18
I.C.E.-teos.....	18
Viita-metsätyöpisteet	19
Kaupunkinäkyvyys Lahdessa	19
Verkkosivut.....	20
Sosiaalinen media	21
Uutiskirje.....	21
Viestintä- ja markkinointimateriaalit.....	21
YMPÄRISTÖPÄÄKAUPUNKIVUODEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	22
Kyselyillä asukkaiden näkemyksiä ja vuoden näkyvyyttä esille	24
LAHTI – JOHTAVA YMPÄRISTÖKAUPUNKI	25
Kaupunkiseudun ja valtion väliset sopimukset	25
Ilmastonmuutoksen torjunta.....	26
Kestävä kaupunkiliikenne	26
Kestävä maankäyttö	27
Luonto ja luonnon monimuotoisuus	27
Kiertotalous	28
Ulkopuoliset investoinnit Lahteen	28
Jatkuvuus.....	28
LIITTEET	29

YLEISTÄ

LAHTI – Euroopan Ympäristöpääkaupunki 2021

Euroopan komissio nimitti Lahden kaupungin vuoden 2021 Euroopan ympäristöpääkaupungiksi (European Green Capital Award) ensimmäisenä kaupunkina Suomessa. Tunnustus on merkittävä saavutus ja osoitus Lahden pitkäjänteisestä ympäristötyöstä Suomen johtavana ympäristökaupunkina. Tunnustus nosti osaltaan Lahden kansainvälisesti tunnettujen ympäristökaupunkien joukkoon. Kaupungin uuteen strategiaan kirjattiin ”Suomen johtavan ympäristökaupungin edelläkävijyys tuo asukkaille hyvinvointia ja yrityksille menestystä”.

Ympäristöpääkaupunkivuosi nosti kestävyysteemat ennen näkemättömällä tavalla esille sekä tavallisen lahtelaisen löydettäväksi ja koettavaksi. Vuosi nosti Lahden myös kansainväliseen tietoisuuteen paremmin kuin osasimme odottaa. Lahti onkin saanut viime aikoina runsaasti valtakunnallista ja kansainvälistä huomiota, palkintoja ja kunnianosoituksia. Tästä esimerkkeinä seuraavat:

- Lahti on yksi maailman parhaista matkakohteista vuonna 2022 (Yhdysvaltalainen uutiskanava CNN)
- Lahti on yksi Euroopan parhaista matkakohteista (European Best Destinations - matkailusivuston yleisöäänestys)
- Lahden seutu on Euroopan paras kestävän matkailun kohde ja talouslehti Forbesin listalla 20 parasta ja turvallisinta eurooppalaista matkailukohdetta.
- Lahti on toisena Suomen Yrittäjien kuntabarometrissa yli 100 000 asukkaan kaupunkien joukossa.
- Lahti on kolmantena suurten suomalaiskaupunkien asukastyytyväisyyttä mittaavassa EPSI Rankingissa.
- Lahti on neljäs maailman kestävien kaupunkien listauksessa, jonka laatii media- ja tutkimusyhtiö Corporate Knights.
- Lahden Skidialogi sai Erätauko-säätiöltä Suomen dialogiteko 2021 -tunnustuksen yhtenä seitsemästäkymmenestä demokratian vahvistamisen eteen työtä tehneen toimijan joukosta.
- Lahti valittiin mukaan Euroopan komission aloitteeseen ”100 hiilineutraalia ja älykästä kaupunkia” eli EU:n kaupunkimissio.
- Lahti voitti kansainvälisen EU Covenant of Mayors City in Spotlight -kilpailun keskikokoisten kaupunkien sarjassa v. 2022.

Lahti edustaa väestömäärältään keskimääräistä eurooppalaista kasvavaa kaupunkiseutua ja on esimerkki siitä, miten kaikkia kaupunkeja koskevia haasteita voidaan ratkaista. Lahti on suunnannäyttävä ilmastotyössä: luovuimme kivihiilen käytöstä vuonna 2019 ja tavoitteemme on olla hiilineutraali kaupunki vuoteen 2025 mennessä, ensimmäisenä suurempana kaupunkina Suomessa. Vesijärven tilan parantaminen on kansainvälisesti tunnettu onnistunut vesiensuojeluprosessi. Lahti on kehittänyt kiertotalousosaamisesta kasvuhakuista liiketoimintaa. Ympäristötavoitteet ja liiketoiminta kohtaavat muun muassa Kujalan jätekeskuksen yritysekosysteemissä, joka on ainutlaatuinen esimerkki kiertotaloudesta. Kaupunki on käynnistänyt vähähiilisen rakentamisen kehittämiskeskuksen, jonka tavoitteena on muun muassa löytää uusia tapoja rakennusten kiertotalouteen. Kaupungissa on testattu ensimmäisenä maailmassa asukkaiden henkilökohtaista liikkumisen päästökauppaa. Uusimpana ja myös kansainvälistä kiinnostusta herättäneenä toimena on planetaarisen terveyden käsitteen sisältävän Luontoaskel terveyteen -ohjelman käynnistäminen yhteistyössä Päijät-Soten sekä Lahden Yliopistokampuksen kanssa. Ohjelma tiivistetysti etsii ratkaisuja, joilla edistetään sekä ihmisen että muun luonnon terveyttä ja hyvinvointia. Päijät-Sotessa ohjelmatyötä edistää Suomen ensimmäinen planetaarisen terveyden lääkäri.

Lahden valinta sadan hiilineutraalin ja älykkään kaupungin joukkoon ns. kaupunkien missioon osoittaa, että kaupungin tekeminen on edelleen arvostettua ja voimme tarjota ratkaisuja muille kaupungeille viheliäisten ongelmien selättämiseen.

Teemavuoden toteutus lukuina

Ympäristöpääkaupunkivuoden toteutumista voidaan kuvata näillä luvuilla suuntaa antavasti:

- Vuoden toteutuksessa oli mukana 300 yhteistyökumppania
- Vuoden toteutuksessa oli mukana 30 yrityskumppania
- Avajaisissa Elämysten puistossa 50 000 kävijää
- Kumppanitapahtumissa 260 000 osallistujaa
- Tapautumissa osallistujia 40 maasta, Lahdesta uutisoitiin 56 maassa
- 2237 artikkelilla tavoitettiin potentiaalisesti 4.5 miljardia ihmistä
- Etäpalavereita järjestettiin yli 3000

- Kyselyyn vastanneista 72 % lahtelaisista piti ympäristöpääkaupunkia tärkeänä tai erittäin tärkeänä
- Kyselyyn vastanneista 55 %:n mielestä vuosi vaikutti myönteisesti Lahden maineeseen

Ympäristöpääkaupunkivuoden sisällöt

Ympäristöpääkaupunkivuoden sisällöt rakentuivat neljän valitun teeman ympärille: hiilineutraali elämä, osallisuus, kiertotalous sekä luonto ja vesi. Näiden teemojen taustalla ovat maailmanlaajuisesti suurimmat ihmiskunnan kestävyysaasteet: ilmastonmuutos, luonnonvarojen niukkeneminen, luonnon lajinkato sekä yhteiskuntiemme sosiaalinen eriytymiskehitys. Lähtökohta näihin suuren kokoluokan haasteisiin oli kuitenkin hyvin ratkaisukeskeinen: tavoitteena oli teemavuoden aikana löytää uusia ja käytännönläheisiä paikallisen mittakaavan ratkaisuja, joilla näihin haasteisiin voidaan kaupungeissa vastata.

Ympäristöpääkaupunkivuosi oli merkittävä välietappi Lahden ympäristötyölle. Vuoden aikana käynnistettiin uusia vaikuttavia ja pitkäjänteisiä toimia kestävyystyön jatkumoon. Merkittävimmät epävarmuustekijät liittyivät koronapandemiaan ja sen vaikutukseen tapahtumien toteutukseen. Pandemia vaikutti tekemiseen kahdella tavalla: se korosti paikallisten tapahtumien merkitystä vuoden ohjelmassa sekä haastoi eri tahoja omaksumaan nopeasti uusien teknologioiden tuomat mahdollisuudet. Koronarajoitusten nopeat muutokset ja ennakoimattomuus olivat kuitenkin tapahtumatuotannolle erittäin haastavia. Useita fyysisiksi suunniteltuja tapahtumia täytyi nopeasti muuttaa hybridi- ja virtuaalituotannoiksi. Koronapandemia vaikutti myös suoraan työntekijöihin ja työn tekemisen tapoihin etätyösuositusten tullessa voimaan.

Kestävä Lahti -säätio

Ympäristöpääkaupunkivuotta toteuttamaan perustettiin Kestävä Lahti-säätio sr. Säätio aloitti toimintansa 1.5.2020. Säätiön tarkoituksena on edistää ja tukea kestävästä yhteiskuntakehitystä ja hoitaa Lahti European Green Capital -hankkeen suunnittelua, toteutusta ja perinnön vaalimista Lahdessa ja Päijät-Hämeessä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Säätio huolehti Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -ohjelmasta, se järjesti ja koordinoi Lahden ympäristöpääkaupunkitavoitteita tukevia projekteja sekä pitkäaikaisia hankkeita.

Hankkeen raportointi ja Lahden kaupungin saama avustus

Päättyessään valtionavustuksen myöntämisestä YPK-hankkeelle ympäristöministeriö edellytti raportointia. Avustuksen saaja on sitoutunut raportoimaan avustuksen käytöstä ja hankkeen toteutumisesta vuosittain seuraavasti:

31.12.2020 tilanteesta 30.1.2021 mennessä

31.12.2021 tilanteesta 30.1.2022 mennessä ja

31.12.2022 tilanteesta 30.1.2023 mennessä (hankkeen loppuraportti ja tilintarkastajan lausunto)

Ensimmäinen väliraportti jätettiin 30.1.2021 ja toinen väliraportti 28.1.2022.

Ympäristöministeriön valtionavustus maksettiin kokonaisuudessaan Kestävä Lahti -säätiölle vuosina 2020 ja 2021. Lahden kaupunki resursoi omassa toiminnassaan myös merkittävästi ympäristöpääkaupunkivuoden toteutukseen niin henkilöstön työnä kuin hankintoina. (Liitteet 1, 2 ja 3). Tilintarkastajan raportit ovat liitteinä 4 ja 5.

Euroopan komissiolle on tuotettu loppuraportti ympäristöpääkaupunkivuodesta (Liite 6). Raportti on laadittu ympäristöpääkaupunkivuoden tietosisältöjen pohjalta ja se pitää sisällään myös tärkeimmät tiedot mediaseurannan raportista (Liitteet 7 & 8) sekä tiivistelmän AFRY Finland Oy:n laatimasta yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnista (Liite 9). Raportista löytyy myös listaus projektiin osallistuneista lähes 300 sidosryhmästä. Ympäristöpääkaupunkivuoden raportointi annettiin kaupunginhallitukselle tiedoksi 4.4.2022 §124.

Henkilöstö

Ympäristöpääkaupunkihankkeen toteutuksen aikana Kestävä Lahti -säätiössä työskenteli 21 henkilöä. Heidän ammattinimikkeensä olivat johtaja, viestintä- ja markkinointisuunnittelija, viestintäsuunnittelija, viestinnän asiantuntija, visuaalisen viestinnän tekijä, harjoittelija, viestinnän harjoittelija, viestintäalan harjoittelija, ympäristötuottaja, projektityöntekijä, viestintäpäällikkö, tapahtumantuottaja, työharjoittelija, maskotti, vuorovaikutussuunnittelija, ohjelmajohtaja ja projektiassistentti.

Vuonna 2022 Kestävä Lahti -säätiosä työskenteli kokoaikaisena ohjelmajohtaja 28.2. saakka sekä 30.4. saakka johtaja, viestintäpäällikkö, ympäristötuottaja ja projektiassistentti. Heidän pääasiallinen tehtävänsä oli viedä ympäristöpääkaupunkivuoden tehtävät päätökseen sekä raportoida hankkeen toteutuksesta.

Lahden kaupungin henkilöstöä osallistui vuonna 2022 sekä ympäristöpääkaupunkivuoden raportointiin ja viestintään että kaupungin ympäristöstrategian mukaisten toimenpiteiden toteutukseen.

Kaupungin henkilöstön työtunteja on konsernihallinnon ja kaupunkiympäristön palvelualueilta. Oman työn osuus on 1406,25 tuntia ja 48 310,55 €.

Ympäristöpääkaupunkihankkeen sidosryhmät

Ympäristöpääkaupunkihankkeeseen osallistui laaja sidosryhmäjoukko. Osallisina olivat 135 yritystä, joista 14 oli virallisia kumppaneita. Kunkin virallisen kumppanin kanssa säätio sopi jonkin yhteistyöprojektin. Nämä yritykset olivat CGI Finland, Fujitsu Finland, Hartwall, Kempower, Lassila & Tikanoja, LähiTapiola Vellamo, Niemi Palvelut, Osuuskauppa Hämeenmaa, OP Päijät-Häme, Peab Asphalt, Peikko, Sitowise, Vaisala ja Wipak. Lisäksi 16 pienemmän paikallisen yrityksen kanssa tehtiin sopimukset. Ympäristöpääkaupunkihankkeeseen osallistuivat lisäksi 3 yliopistoa, 4 koulua, 134 yhdistystä ja 37 muuta kuntaa tai kaupunkia. Eri tahojen osallisuutta edistivät muun muassa säätion myöntämät projekti- ja tapahtuma-avustukset. Vuoden 2021 aikana tehtiin paljon yhteistyötä mm. Lappeenrannan, vuoden 2021 Green Leaf -kaupungin kanssa. Green Leaf -tunnustus on osa samaa Euroopan komission järjestämää European Green Capital -kilpailua, mutta se on suunnattu alle 100 000 asukkaan kaupungeille.

YMPÄRISTÖPÄÄKAUPUNKIVUODEN OHJELMA

Ympäristöpääkaupunkivuoden ohjelma keskittyi kaupungin kunnianhimoisiin ympäristötavoitteisiin, kumppanuuksiin, rahoitettuihin hankkeisiin, teematapahtumiin, tietoisuuden lisäämiseen ja

näkyvyyden lisäämiseen sekä tavallisten kansalaisten arkeen. Teemavuoden ohjelmaa valmisteltiin tapaamalla satoja lahtelaisia ja Päijät-Hämeen asukkaita, yhdistyksiä ja yrityksiä.

Ympäristöpääkaupungin hankerahoitusohjelma avautui jo keväällä 2020, jotta paikalliset ideat voisivat toteutua mahdollisimman nopeasti. Näin ollen vuosi 2020 keskittyi tulevan ympäristöpääkaupunkivuoden valmisteluun. Valmistautumisaikaa käytettiin myös yksityisten kumppaneiden ja muiden organisaatioiden sitouttamiseen. Virallinen ohjelma julkaistiin lehdistötilaisuudessa lokakuussa 2020. Ympäristöpääkaupunkivuosi rakentui neljän teeman – hiilineutraalin elämän, kiertotalouden, osallisuuden sekä luonnon ja veden – ympärille. Tavoitteena oli löytää paikallistasolla uusia ja käytännöllisiä ratkaisuja, joita voitaisiin käyttää ympäristöpääkaupunkivuoden teemoissa ilmenevien haasteiden vastaamiseen.

Paikalliset toimet

Ympäristöpääkaupunkivuosi kehitettiin yhteistyössä eri kuntien asukkaiden kanssa. Osallistuminen oli yksi keskeisistä teemoista: tietoisuuden lisääminen ympäristöpääkaupunkivuodesta ja asukkaiden aktiivinen osallistuminen vuoden tekemiseen oli tärkeää. Ympäristöpääkaupunkivuosi ei tarjonnut mahdollisuutta loistaa vain Lahdelle – tärkeää oli tukea myös muiden kuntien ja niiden asukkaiden välistä yhteistyötä. Teemavuoden aikana Päijät-Hämeen kunnat kehittivät luontomatkailumahdollisuuksia ja vaellusreittejä alueillaan, toteuttivat työpajoja ja tapahtumia asukkaiden kanssa sekä tunnistivat uusia elinkeinoelämän yhteistyömahdollisuuksia ja innovaatiotoimintaa, jotka liittyvät esimerkiksi hyvinvoinnin teemoihin, puurakentamiseen ja kiertotalouteen.

Asukkailla oli monia mahdollisuuksia osallistua teemavuoteen. Asukkaat saivat mahdollisuuden osallistua keskusteluihin ja seurata teemavuotta sosiaalisessa mediassa, osallistua teemavuoden tapahtumiin tai heille tarjottiin mahdollisuus järjestää omia tapahtumia. Asukkailla oli mahdollisuus toteuttaa ympäristöhankkeita tai ryhtyä ympäristöpääkaupungin lähettiläiksi. Nuorille oli tarjolla oma nuorten ympäristöryhmä. Tämän lisäksi kaupungin oma toiminta tarjoaa jatkuvasti mahdollisuuksia asukkaille toimia kestävästi. Teemavuoteen liittynyt sähköavusteisten kaupunkipyörien lanseeraus on yksi esimerkki tästä.

Ympäristöpääkaupunkivuoden toiminnoista ja tapahtumista, joihin asukkaat ovat voineet osallistua tai joista he voivat edelleen iloita, voidaan nostaa esimerkkeinä Vesijärven rantaan tehdyt puiset Lahti-kirjaimet, Viita-metsätyöpisteet, lastenkirja Helga ja Helmeri ilmastoagentteina, kuntavaalikierrros alueella, #Tuntitoukokuussa-kampanja, Lahden kaupunkisuksien lainausmahdollisuus, Luontopiste - paikallinen luontomatkailuneuvontapiste torilla ja "Monttu auki" - dialogitapahtuma.

Projektit

Kestävä Lahti -säätiö myönsi projektirahoituksia, jotka toteuttivat ympäristöpääkaupungin kumppanuuksia ja yhteistyötä käytännössä. Projektirahoituksen tavoitteena oli kirittää uusia ja rohkeita vihreitä ratkaisuja, joita eri tahot voisivat yhdessä testata ja kehittää pääkaupunkivuoden aikana. Tavoite oli, että ratkaisuja jäisi elämään myös teemavuoden jälkeen. Projektirahoituksen hakuprosessi toimi foorumina sitoutumiselle ja yhteistyölle: rahoitusten kautta etsittiin sopivia yhteistyömahdollisuuksia sekä suurimmille yhteistyökumppaneille että pienemmille toimijoille. Hakemuksia arvioitiin toteutettavuudesta, uutuusarvosta ja tehokkuudesta. Ulkopuolinen asiantuntijaryhmä arvioi projektit näiden arviointikriteerien perusteella. Rahoitushakemuksia tuli yhteensä 362 kappaletta ja näistä 86 sai rahoituksen.

Rahoitusta myönnettiin yhdistyksille, aktiivisille asukastoimijoille, oppilaitoksille, kehittäjäorganisaatioille ja tutkijoille. Esimerkkinä rahoitetuista projekteista mainittakoon HIUKKA - Hiukset ja hiuskuitu hiilinieluna -projekti. Projektissa tutkittiin erilaisia tapoja hyödyntää hiuskuituja ja korvata niillä muovipohjaisia tuotteita. Hiuskuitutuotteita pilotoitiin hulevesien puhdistukseen ja maaperän parantamiseen.

Lapset ja nuoret

Ympäristöpääkaupunkivuoden aikana Lahdessa kehitettiin Erätauco-keskustelumenetelmästä lapsille ja nuorille sopivaa keskustelumallia, skidialogia. Tavoitteena oli, että kaupungilla olisi mahdollisuus oppia lapsilta ja nuorilta sekä kehittää jatkuvaa vuoropuhelua heidän kanssaan. Skidialogin kehittämistä ja käytännön työtä onkin jatkettu teemavuoden jälkeen. Lasten ja nuorten kanssa on käsitelty myös erityisesti kestävyysteemoja ja keskusteluja jatketaan edelleen. Keskusteluja on ollut mm. kasvisruokailusta, kuluttamisesta ja kestävästä liikkumisesta. Opettajia

on koulutettu keskustelumenetelmän käyttämiseen. Menetelmää ollaan edelleen kehittämässä varhaiskasvatukseen sopivaksi.

Teemavuoden aikana perustettiin nuorten ryhmä, jonka toiminnan tarkoituksena oli tarjota mielenkiintoista tekemistä ympäristöasioista kiinnostuneille nuorille ja lisätä nuorten vaikuttamisen mahdollisuuksia. Nuoret pääsivät vaikuttamaan ryhmän toiminnan sisältöihin ja siihen, millaiseksi toiminta lopulta muodostui. Toimintaa koordinoi ympäristöpääkaupunkihanke yhdessä kaupungin ympäristökasvattajien kanssa. Ryhmään haettiin jäseniä avoimella haulla koulujen kautta. Ryhmä starttasi helmikuussa 2021 ja tapasi vuoden aikana 8 kertaa, joista yksi kerta oli viikonloppuleiri.

Nuorisopalvelut asettivat kehittämissuunnitelman 2021 - 2022 yhdeksi tavoitteeksi ”Ympäristö- ja luontoasioiden huomioimisen kaikissa nuorisopalveluiden yksiköissä”. Se tarkoittaa, että kaikissa nuorisopalveluiden yksiköissä ja toimipisteissä tehdään suunnitelma ympäristöasioiden huomioimiseksi nuorten kanssa tehtävässä työssä. Luonto huomioidaan esim. lomatoiminnassa, tapahtumissa, mielen hyvinvoinnin tukityössä yms. Tavoitteen saavuttamiseksi päätettiin perustaa luonto- ja ympäristötiimi, jonka tehtävänä on koordinoida ja kehittää ympäristöasioihin liittyvää toimintaa. Tiimi koostuu nuoriso-ohjaajista, palveluohjaajista ja työvalmentajista, jotka työskentelevät tiimissä oman työnsä ohella.

Ympäristöpääkaupunkihanke toteutti yhdessä lahtelaisen Merkityskirjojen kanssa ympäristöaiheisen Lahteen sijoittuvan lastenkirjan Helga ja Helmeri ilmastoagentteina. Lapset myös osallistuivat kirjan tekemiseen. Muun muassa kirjassa seikkaileva Superkisu on saanut alkunsa lasten piirustuskilpailusta. Kirja jaettiin lahjana kaikille Lahden ekaluokkalaisille. Opettajat ovat antaneet palautetta, että kirja on toiminut innoittajana ympäristöasioiden käsittelyssä luokissa.

Ympäristöpääkaupunkihanke rahoitti 26 lapsille ja nuorille suunnattua projektia. Rahoitusta myönnettiin useisiin lasten, nuorten ja perheiden luontosuhdetta tukeviin projekteihin sekä ympäristökasvatusprojekteihin.

Lahden koulut osallistuivat ympäristöpääkaupunkivuoteen monin eri tavoin. Kouluissa voitiin osallistua kuukausittain ympäristöhaasteeseen, kehittää skidialogia, osallistua luontotyöpajoihin

sekä viettää lokakuussa yhteistä monialaisten kokonaisuuksien MOK-viikkoa ympäristöpääkaupunkivuositeeman parissa.

Teatteri Tuomikko tuotti kouluille suunnattuja ympäristötyöpajoja. Työpajat järjestettiin lähimetsässä ja niissä käsiteltiin ympäristöteemoja hausalla ja mieleenpainuvalla tavalla. Työpajat oli suunnattu pääosin 1.–4. luokille, ja niihin osallistui yhdeksän koulua ja kaksi päiväkotia. Työpajoissa oli mukana noin 800 lasta.

Suomen Erasmus+ -ohjelman kansallinen toimisto järjesti yhdessä Lahden kaupungin kanssa "Education for greener future - the role of school in sparking climate awareness and enthusiasm" -seminaarin opetus- ja koulutusalan asiantuntijoille eri Euroopan maista. Tämänkin seminaarin toteutus siirtyi vuodelle 2022.

Ympäristöpääkaupunkilähettiläät ja asukaslähettiläät

Ympäristöpääkaupunkihankkeen yksi tärkeä tavoite oli tehdä entistä paremmin näkyväksi kaikki hyvä työ, jota eri puolilla kaupunkiorganisaatiota tehdään kestävänsä tulevaisuuden eteen. Tavoitteen edistämiseksi perustettiin lähettiläiden verkosto, johon kuka tahansa kaupungin työntekijä saattoi liittyä. Verkostossa oli mukana 75 lähettilästä. Toiminnassa kyse oli myös ympäristöpääkaupungin viestien tukemisesta ja välittämisestä omille verkostoille.

Ympäristöpääkaupunkivuoden asukaslähettiläät koostuivat kaiken ikäisistä vapaaehtoisista Lahden seudulta. He viestittivät teemavuodesta omiin verkostoihinsa, naapurustoonsa ja sosiaaliseen mediaan heille parhaiten sopivalla tavalla. Teemavuosi tarjosi asukaslähettiläille ainutlaatuisen tavan olla mukana vaikuttamassa kaupungin toimintaan sekä osallistua erilaisiin tapahtumiin ja kampanjoihin.

Tapahtumien toteutus pandemian aikana

Ympäristöpääkaupunkivuodelle oli suunniteltu monipuolinen ohjelma, joka sisälsi tapahtumia kansainvälisistä konferensseista lähialueen tapahtumiin sekä yhteistyöhankkeita.

Suunnitteluprosessin aikana tuli ottaa huomioon pandemian mahdolliset vaikutukset tapahtumiin sekä jatkuvasti muuttuva pandemiaohjeistus. Pandemia vaikutti teemavuoden toimintaan kahdella

tavalla: se lisäsi paikallisten tapahtumien merkitystä erityisesti kesällä 2021 ja haastoi järjestäjät löytämään uusia tapoja tuoda sisältöä yleisön ulottuville. Tarvittiin uusi tapa tuottaa tapahtumia turvallisesti ja tavoittaa yleisöä myös silloin, kun fyysisiin tapahtumiin ei ollut mahdollista osallistua. Tämä johti virtuaalisen tuotantostudion rakentamiseen yhteistyössä paikallisen yrityskehittämön, StartHub:in ja LAB ammattikorkeakoulun kanssa. Teemavuotta ja Lahden ympäristötyötä esiteltiin lopulta lukuisissa live-, virtuaali- ja hybriditapahtumissa. Sisältöjä tuottivat sekä hankeorganisaatio että yhteistyökumppanit. Osa suunnitelluista tapahtumista siirrettiin kuitenkin pandemiarajoitusten vuoksi toteutettavaksi vuodelle 2022.

Lahden kehittämä paneelikeskustelusarja

Lahti kutsui Euroopan kaupunkeja keskustelemaan ympäristöratkaisuista virtuaalisesti COVID-19-pandemian aikana. *European Dialogue for Sustainable Cities* oli täysin uusi kehitetty sarja paneelikeskusteluja, joita järjestettiin kerran kuukaudessa. Keskustelujen teemoina olivat muun muassa ympäristöratkaisut, innovaatiot ja Euroopan kaupunkien yhteistyömallit. Keskusteluissa oli mukana kaupunkiasiantuntijoita, tutkijoita, yrityksiä ja kansalaisjärjestöjä. Jokaisessa keskustelussa esiteltiin aiempia Euroopan ympäristöpääkaupunkeja vuosilta 2010–2020. Keskusteluihin osallistui 38 asiantuntijaa 13 maasta.

Viralliset tapahtumat

Ympäristöpääkaupunkivuoteen sisältyi joitakin tapahtumia, jotka kuuluvat voittajakaupungin järjestettäväksi. Lahti järjesti 9.9.2021 tapahtuman European Green Capital Awards, jossa julkistettiin seuraavat European Green Capital ja European Green Leaf -voittajat. Seremonia huipentui Tallinnan valintaan seuraavaksi ympäristöpääkaupungiksi. European Green Leaf 2022 -palkinnot myönnettiin Portugalin Valongolle ja Alankomaiden Winterswijkille.

Vihreän kasvun foorumi Sibeliustalolla 14.–15.9.2021 kokosi yhteen sijoittajat, tutkijat ja finanssialan johtajat keskustelemaan uusista kestävästä investointi- ja rahoitustrendeistä. Tapahtumassa korostettiin onnistuneita investointeja ja sitä, kuinka kestävä rahoitus kohtaa kiertotalouden, luonnon ja luonnon monimuotoisuuden.

Monttu Auki – dialogitapahtuma järjestettiin 29.9. 2021. Tapahtumaan tavoiteltiin 300 osallistujaa, mutta osallistujia oli noin 100. Keskustelun teemana olivat Lahden ympäristöpääkaupunkivuoden perintö ja tulevaisuus. Dialogikeskustelussa keskusteltiin muun muassa siitä, millainen Lahti on nyt ja mihin suuntaan kaupungin tulisi edetä. Tilaisuus oli ilmainen ja avoin kaikille. Tapahtuman tuotosta hyödynnettiin Lahden kaupungin strategiaprosessissa vuonna 2022.

Ecocity forum -tapahtuma järjestettiin 2.11.2021. Foorumissa osallisina oli yritysten edustajia, päättäjiä, tutkijoita ja digitaalisten työkalujen ja ratkaisujen kehittäjiä vaihtamassa ajatuksia uusimmista kestävästä kaupunkikehityksen ideoista.

Teemavuoden päätösseremonia järjestettiin 4.–5. 12. 2021. Lahden kaupunki kutsui kaikki juhlimaan Euroopan ympäristöpääkaupunkivuoden päättymistä urheilun, taiteen ja musiikin parissa. Yleisölle tarjottiin musiikkiesityksiä Lahden torilla ja Pelicans-jääkiekko-otteluun jaettiin ilmaisia pääsylippuja. Päätösseremoniaan osallistuivat myös seuraavien ympäristöpääkaupunkien edustajat Grenoblesta ja Tallinnasta.

Partnereiden järjestämät tapahtumat

Ympäristöpääkaupunkihankkeen projektirahoituksen 5. hakukierroksella haettiin vastuullisesti toteutettavia ympäristöpääkaupungin teemoja tukevia tapahtumia Päijät-Hämeen alueelle. Rahoitettujen tapahtumien kohderyhmiä olivat lapset, nuoret, opiskelijat, nuoret aikuiset, aikuiset ja ikäihmiset. Tapahtumia järjestettiin ympäri Päijät-Hämettä ja ne muodostivat monipuolisen kokonaisuuden luonto- ja liikuntatapahtumia, taide- ja kulttuuritapahtumia sekä yhteisöllisiä tapahtumia.

Teemaviikot

Ympäristöpääkaupunkivuoden aikana Lahti osallistui moniin teemaviikkoihin joko järjestäjänä tai osallisena. Lahden pyöräilyviikko ja seudullinen Ympäristöviikko ovat perinteisesti järjestettyjä teemaviikkoja, jolloin asukkaille tarjotaan runsaasti osallistumismahdollisuuksia erilaisiin tapahtumiin. Lahti organisoii toukokuussa EU:n Green Week 2021 virtuaalisen avaustapahtuman. European Week of Regions and Cities -tapahtuma järjestettiin täysin virtuaalisena lokakuussa 2021.

Lahti osallistui työpajaan *How can green cities lead the way to European recovery?* ja toi siellä esille kaupungin ratkaisuja hiilijalanjäljen pienentämiseksi rakentamisessa.

Vierailijaryhmät

Kansainvälisiä vieraita kutsuttiin tutustumaan Lahden seudun ympäristöliiketoimintaan. Asiantuntevat oppaat johdattivat ryhmiä vierailukohteille – Salpakiertoon (kiertotalous), Lahti Energiaan, Lahti Aquaan (vesi) ja Lahden Taloihin (hiilineutraali rakentaminen). Muita käyntikohteita olivat Salpausselkä Geopark, paikalliset cleantech-yritykset ja -klusterit. Covid-19-pandemian aiheuttamat matkustusrajoitukset vaikuttivat merkittävästi vierailijaryhmien ja median vierailuihin. Suomeen matkustaminen helpottui syksyllä 2021. TV- ja radioryhmät olivat erityisen aktiivisia vuoden aikana, mutta paljon haastatteluja ja uutisia tehtiin myös verkossa ja etänä. Vuoden aikana Lahdessa kävi 22 mediaryhmää, 38 vierailijaryhmää ja 664 vierailijaa.

NÄKYVYYS

Lahden tavoitteena oli, että ympäristöpääkaupunkivuosi nostaisi European Green Capital Award:in profiilia paikallisesti, kansallisesti ja myös kansainvälisesti. Tavoitteena oli myös vahvistaa Lahden profiilia ympäristöalan edelläkävijänä, parantaa kaupungin mainetta valtakunnallisesti ja saada lahtelaiset tuntemaan ylpeyttä kaupungistaan. Ympäristöpääkaupunkivuoden vaikutusten arvioinnista tehtiin ulkopuolinen selvitys ja tuloksista on tarkemmin myöhemmin tässä raportissa. Viestinnän osalta onnistuttiin parhaiten paikallisessa ja kansainvälisessä näkyvyydessä, mutta kansallisesti näkyvyys olisi voinut olla suurempaa. YPK-vuoden viestintä onnistui tuomaan Lahtea esiin ympäristöasioiden edelläkävijänä.

Lahti – tehty kestäväksi -konsepti ja Green Lahti -brändi

Lahden tarinaa Euroopan ympäristöpääkaupungiksi tehtiin tutuksi niin medialle, sidosryhmille kuin kaupunkilaisillekin. Ympäristöpääkaupunkivuodelle luotiin viestinnän ja markkinoinnin kattokonsepti “Lahti – tehty kestäväksi”, jota hyödynnettiin laajasti kaikissa kanavissa. Lahden tarinan kiteytyksen onnistumista kuvaa se, että ympäristöpääkaupungin sidosryhmät ottivat Lahti –

tehty kestäväksi -sloganin käyttöönsä ja sitä hyödynnetään myös Lahden uudessa kaupunkistrategiassa vuoteen 2030. Kattokonseptin pohjalta toteutettiin ja suunniteltiin lukuisia viestintä- ja markkinointitoimenpiteitä sekä materiaaleja ympäristöpääkaupunkivuodelle. Lahden esimerkkejä tuotiin esiin useilla onnistuneilla PR-kampanjoilla, jotka herättivät teemavuoden henkiin ja lisäsivät myös viestinnän uskottavuutta ja konkreettisuutta.

Kansainväliset verkostot

Lahti on mukana useissa kansainvälisissä verkostoissa, kuten ICLEI, Covenant of Mayors, Eurocities ja UBC. Ne tarjoavat monia mahdollisuuksia näkyvyyteen ja yhdessä kehittämiseen.

Ympäristöpääkaupunkivuoden aikana oli monia tapahtumia, joissa oli mukana verkostojen asiantuntijoita puhujina. Euroopan ympäristöpääkaupungit muodostavat yhden verkoston, joka kokoontuu tiiviisti joko kokonaisuutena tai pienemmissä kokoonpanoissa. Yhteistyö näiden verkostojen välillä on jatkunut ja ympäristöpääkaupunkivuosi on tuonut myös uusia mahdollisuuksia verkostoitua. Lahti muun muassa valittiin mukaan sadan eurooppalaisen hiilineutraalin ja älykkään kaupunkien joukkoon eli ns. kaupunkien missioon. Sitä kautta on syntynyt myös suomalaisten missiokaupunkien oma verkosto. Lahti toimii tiiviisti ympäristöpääkaupunkien troikassa Grenoblen (ympäristöpääkaupunki 2022) ja Tallinnan (ympäristöpääkaupunki 2023) kanssa lisäten näin myös tunnustuksen pitkäkestoisuutta ja näkyvyyttä.

Medianäkyvyys

Ympäristöpääkaupunki Lahdesta julkaistiin 2 237 artikkelia projektin aikana 1.9.2019 – 15.3.2022, ja medianäkyvyyden potentiaalinen tavoitavuus ylsi peräti 4,5 miljardiin. Uutisoinnin laskettu mainosarvo on yhteensä 42 miljoonaa euroa. Kotimaisista medioista Etelä-Suomen Sanomat kirjoitti selkeästi eniten artikkeleita ympäristöpääkaupungista – yhteensä 277 artikkelia. Myös Yle seurasi Lahden ympäristöpääkaupunkivuotta läpi vuoden ja julkaisi aiheesta 37 artikkelia. Ylen uutisoinnin yhteenlaskettu potentiaalinen tavoitavuus oli brittiläisen The Independentin sekä amerikkalaisen Forbesin jälkeen kolmanneksi suurin. Vuoden 2022 alussa näkyvyyttä toi erityisesti CNN:n matkailulistaus, jossa Lahti oli yhtenä unelmakohteena mukana. Lahdesta kirjoitettiin projektin aikana enemmän uutisartikkeleita kuin aiemmista ympäristöpääkaupungeista Oslost ja Lissabonista, mutta Osloa koskeva uutisointi oli tavoitavuudeltaan hieman suurempi. Lahti sai

näkyvyyttä kaikkiaan 56 eri maassa, joista 23 oli Euroopan maita. Suomen jälkeen eniten medianäkyvyyttä projekti sai Yhdysvalloissa.

Ympäristöpääkaupunkivuoden merkittävimmät kampanjat

Euroopan ympäristöpääkaupunkivuosi käynnistettiin näyttävästi useilla eri viestintä- ja markkinointikampanjoilla. Ympäristöpääkaupunkia tehtiin näkyväksi ja tunnetuksi Helsingin päärautatieasemalla ja kauppakeskus Triplassa tehdyllä ulkomainonnalla avajaisten kunniaksi. Lisäksi Lahden asemaa ja tekoja markkinoitiin päämedioiden etusivulla: Helsingin Sanomissa, Aamulehdessä, Etelä-Suomen Sanomissa ja Turun Sanomissa. Vuoden alussa herätetty kiinnostus teemavuotta kohtaan näkyi osaltaan myös myöhempien kampanjoiden onnistumisina. Huomionarvoista on se, että iso osa ympäristöpääkaupungin näkyvyydestä tuli erityisesti viestintä- ja markkinointikampanjoista.

Kaupunkisukset

Euroopan ympäristöpääkaupunki Lahti otti käyttöön maailman ensimmäiset lainattavat kaupunkisukset, jotta kaupungissa voisi liikkua helposti, vähäpäästöisesti ja lihasenergiaa hyödyntäen myös talvella. Lahteen hankittiin kolmeen eri paikkaan maksutta lainattavia kaupunkisuksia ja sukset vihittiin käyttöön ympäristöpääkaupunkivuoden avajaisviikon kunniaksi tammikuussa 2021. Kaupunkilaiset saivat lainata erikokoisia suksia ja sauvoja telineistä kaupunkipyörien tapaan. Telineiden lähelle myös tehtiin muutamia ladunpätkiä hiihtäjiä varten. Kampanjalla haluttiin ilahduttaa kaupunkilaisia, ottaa kantaa ilmastonmuutoksen kiireellisyyteen sekä herättää huomiota Lahdelle merkittävää teemavuotta kohtaan. Sukset saivat näkyvyyttä sosiaalisen median (mm. China News) lisäksi kansainvälisesti arvostetuissa medioissa, kuten The Independentissä, Forbesissa, The Telegraphissa, Dagens Nyheterissä, EuroNewsilla ja uutistoimisto Reutersilla.

Pelicans-pelipaidat

Lahden Pelicans pelasi kaksi ottelua erikoispelipaidoissa, joissa jokaisen pelinumeroiden takaa löytyi vaikuttava Lahden ympäristöfakta. Uniikit pelipaidat suunniteltiin avajaisten kunniaksi

ympäristöpääkaupunkivuoden ilmeeseen. Aluksi maailman ensimmäisen hiilineutraalin jääkiekkjoukkueen Pelicansin oli tarkoitus pelata pelipaidoissa yleisöottelu osana avajaisia, mutta koronatilanteen vuoksi peli pelattiin ilman yleisöä. Ottelut näytettiin C Morella, ja selostajille oli toimitettu taustamateriaalit uusista pelinnumeroista. Numerot nostivat esiin faktat ja teot Lahdesta Euroopan ympäristöpääkaupunki -tittelin takana, mikä näkyi myös pelien selostuksissa. Samalla Pelicans haastoi muutkin jääkiekkjoukkueet mukaan toimimaan ympäristön puolesta. Kampanja herätti huomiota Suomen lisäksi erityisesti Pohjois-Amerikassa ja yhdysvaltalainen the Hockey News listasi ympäristöpääkaupunkipaidat 10 parhaimman pelipaidan joukkoon. Paidoista uutisoivat esimerkiksi Yhdy News, Euronews, Sports Illustrated ja Helsingin Sanomat. Pelipaidat huutokaupattiin toisen ottelun jälkeen ja tuotot (13 935 €) ohjattiin Pelicansin junioritoimintaan.

Wasted potential -olutsarja

Kesäkuussa julkistettiin ympäristöpääkaupungin ja pienpanimo Ant Brewn yhteistyössä kehitetty Wasted potential -olutsarja. Yhteistyö juhlisti Lahtea ympäristöpääkaupunkina ja jakoi tärkeää viestiä kiertotaloudesta. Teemaoluissa hyödynnettiin mm. villiyrtejä, hävikkiruokaa ja jopa hanhen ulostetta, ja jokaisessa tölissä näkyi fakta lahtelaisesta edelläkävijyydestä kiertotaloudessa. Ainutlaatuinen, kierrätettyjä raaka-aineita hyödyntävä olutsarja on konkreettinen esimerkki pienen paikallisen yrityksen kanssa tehdystä yhteistyöstä, joka sai runsaasti huomiota sekä perinteisessä että sosiaalisessa mediassa. Kaikkiaan oluita julkaistiin seitsemän kappaletta.

I.C.E.-teos

Helsingin Kansalaistorilla nähtiin 6.–15.8. kantaottava I.C.E.-teos, joka kutsui toimimaan ilmaston puolesta. Moniosaisella teoksella kiinnitettiin huomiota ilmastotekojen kiireellisyyteen ja siihen, että nouseva merenpinta uhkaa hukuttaa useita rannikkokaupunkeja. Teoskokonaisuutta markkinoitiin mm. Helsingin päärautatieasemalla, Musiikkitalon seinällä ja sosiaalisessa mediassa. Useita teoksessa mainittuja Suomen rannikkokaupunkeja kontaktoitiin ja ne välittivät teoksen viestiä eteenpäin, joten ympäristöpääkaupunki sai näkyvyyttä mm. Helsingin, Oulun ja Turun kaupunkien kanavissa. I.C.E. synnytti toivotusti runsaasti keskustelua ilmastonmuutoksesta, mutta myös nasevaa kritiikkiä erityisesti sosiaalisessa mediassa. Osa medioista myös kyseenalaisti taideteoksen merkittävyyden ja huomautti asian herättäneen myös kielteisiä kommentteja sosiaalisessa

mediassa. Osana I.C.E.-teoskokonaisuutta kuultiin myös ympäristöpääkaupunkivuoden kunniaksi sävelletty Cecilia Damströmin musiikkiteos, joka soi Kansalaistorin puupaviljongissa. Hiilineutraalin Sinfonia Lahden soittama teos lahjoitettiin maailman vaarassa oleville rannikkokaupungeille ja se oli Kansalaistorin lisäksi kuunneltavissa kampanjaa varten rakennetulla verkkosivulla aluksi vain paikoissa, joita ilmastonmuutos ja nouseva merenpinta uhkaavat ensimmäisenä.

Viita-metsätyöpisteet

Elokuun lopussa otettiin käyttöön Viita-metsätyöpisteet, joiden ansiosta Lahdessa on mahdollista tehdä etätöitä metsässä. Työpisteillä haluttiin kannustaa asukkaita nauttimaan luonnon rauhoittavasta hyvinvointivaikutuksesta, ja siksi kaikkiaan viisi metsätyöpistettä pystytettiin luontokohteisiin eri puolille kaupunkia. Lahtelaiset saivat päättää yhden työpisteen sijainnin sosiaalisessa mediassa järjestetyssä äänestyksessä. Työpisteiden suunnitteluun osallistui Muotoiluinstituutin opiskelijoita, ja työpisteet valmistettiin täysin paikallisesti työllistäen lahtelaista pienyrittäjää. Metsätyöpisteistä on uutisoitu laajasti sekä Suomessa että ulkomailla, minkä lisäksi ihmiset ovat jakaneet niitä koskevaa sisältöä runsaasti sosiaalisessa mediassa.

Ympäristöpääkaupunki on jakanut metsätyöpisteiden piirustukset avoimeen käyttöön, mikä tekee niistä käytännön skaalattavan ympäristöratkaisun. EU Green Capital 2023 -finalisti Helsingborg ja European Green Leaf -kaupunki 2022 Winterswijk valmistavat pisteitä omiin kaupunkeihinsa. Metsätyöpisteet asennettiin uudelleen keväällä 2022 ja edellisten lisäksi avattiin kaksi uutta työpistettä.

Kaupunkinäkyvyys Lahdessa

Ympäristöpääkaupunkivuosi näkyi Lahdessa tapahtumien ja projektien lisäksi myös ulkomainonnassa. Ympäristöpääkaupungin bannerit, liput ja viirit ovat vieneet viestiä teemavuodesta erityisesti kaupungin keskustassa, minkä lisäksi tienvarsinäyttöjä ja Aleksanterinkadun diginäyttöjä on hyödynnetty ajankohtaisissa kampanjoissa ja tapahtumamarkkinoinnissa. Teemavuoden ulkomainosmateriaalit hyödynnettiin käytön jälkeen myyntiin ja lahjaksi tarkoitetuiksi kierrätystuotteiksi.

Ympäristöpääkaupunkivuoden avajaisten kunniaksi Lahden tärkeimmät maamerkit valaistiin vihreiksi. Keskustaan toteutettiin myös ympäristöpääkaupungista kertovat kolme pylonia. Yrityksille jaettiin teemavuoden julisteita näyteikkunoihin laitettavaksi. Lahden Palvelutorilla oli ympäristöpääkaupungin näkyvyyslementtejä sidosryhmien lainattavana. Vuoden aikana lanseeratut Mankeli-kaupunkipyörät saivat myös ympäristöpääkaupunki-ilmeen.

Toukokuussa paljastettiin osana ympäristöpääkaupunkivuotta toteutetut puiset Lahti-kirjaimet, joista saatiin Vesijärven rantaan Lahden Satamaraitille uusi maamerkki. Kesällä 2021 Lahden torilla matkailijoita ja kaupunkilaisia palveli Luontopiste. I.C.E.-teoskokonaisuudessa Helsingin Kansalaistorilla palvellut puupaviljonki puolestaan siirrettiin näyttäväksi ja pysyväksi Uudenkylän junanseisakkeen katokseksi Lahden Nastolaan.

Valmisteilla on lisäksi julkinen taideteos, joka toimii muistona ympäristöpääkaupunkivuodesta. Teos koostuu kahdesta erillisestä veistoksesta: pienemmästä veistoksesta lähellä Lahden matkakeskusta ja suuresta veistoksesta lähellä moottoritien risteysaluetta. Kuvanveistäjä Villu Jaanison teokset kuvaavat uhanalaista strutsia ja sen munaa. Taideteos asennetaan keväällä 2023.

Verkkosivut

Verkkosivuja kehitettiin eniten vuonna 2020, jolloin sivuille luotiin mm. tapahtumakalenteri sekä rahoitetuille projekteille ja kumppaneille omat sivut. Jokainen ympäristöpääkaupungin rahoittama projekti esiteltiin sivuilla, minkä lisäksi jatkuvasti päivittyvästä tapahtumakalenterista löytyivät kaikki ympäristöpääkaupunkivuoden ohjelmaan hyväksytyt tapahtumat. Lisäksi sivuja kehitettiin kampanja- ja tapahtumakohtaisesti, kun luotiin omia sivuja näihin tarpeisiin. Sivuille tuotettiin myös lisää sisältöjä mm. tekijät-sarjaan ja kaikista Tehty kestäväksi -kirjan artikkeleista tehtiin verkkoversiot.

Alkuvuodesta 2021 avattiin myös ympäristöpääkaupungin blogi, johon kutsuttiin sidosryhmät kirjoittamaan omasta ympäristötyöstään ja ympäristöpääkaupunkikilpailun 12 indikaattorista. Vuoden aikana suomenkielisillä verkkosivuilla julkaistiin 35 blogitekstiä ja 85 verkkouutista, englanninkielisiä verkkouutisia oli 32 kappaletta. Vierailukertoja verkkosivuilla oli 280 000 vuoden aikana.

Verkkosivut ovat jääneet elämään myös ympäristöpääkaupunkivuoden jälkeen. Sivustolle päivitetään ympäristökaupungin viimeisimmät uutiset ja ajankohtaiset teemat.

Sosiaalinen media

Ennen ympäristöpääkaupunkivuotta luotiin kullekin kanavalle konseptisuunnitelmat ja määriteltiin kohderyhmät. Sisällöntuotantoa ohjasivat ympäristöpääkaupunkivuoden teemat ja tapahtumat. Ympäristöpääkaupungin sosiaalisen median kanavien seuraajamäärät kasvoivat tasaisesti vuoden aikana, mutta eivät kohonneet merkittävästi. Facebook oli kohdennettu erityisesti lahtelaisille, Twitter asiantuntijoille, päättäjille ja kansainväliseen viestintään sekä Instagram nuoremmalle suomalaiselle ja lahtelaiselle kohderyhmälle. Omia postauksia ympäristöpääkaupungin kanaviin Twitteriin, Facebookiin ja Instagramiin tehtiin yhteensä 2152 kappaletta. Suurin osa postauksista tehtiin Twitteriin, mutta eniten seuraajia ja reaktioita oli Facebookissa.

Uutiskirje

Ympäristöpääkaupungille luotiin kuukausittain ilmestyvä uutiskirje kahdella kielellä. Ensimmäinen uutiskirje lähetettiin huhtikuussa 2020. Uutiskirjeen tilaajia on suomenkielisellä kirjeellä 1129, yhteistyökumppaneille suunnatulla kumppanikirjeellä 265 ja englanninkielisellä versiolla 470 kappaletta. Uutiskirjeen lukijakunta on aktiivinen ja avausprosentti on poikkeuksellisen korkea. Vuoden 2021 aikana lähetettiin 19 suomenkielistä ja 8 englanninkielistä uutiskirjettä sekä 6 kumppanikirjettä.

Viestintä- ja markkinointimateriaalit

Ympäristöpääkaupunkivuodelle luotiin kokoelma kuvituksia, joilla haluttiin tehdä projektille tunnistettava visuaalinen kuvasto jo olemassa olleen kaupungin ympäristökaupunki-ilmeen tueksi. Daniel Stollen kuvituksia hyödynnettiin esimerkiksi ulko- ja ilmoitusmainonnassa, sosiaalisessa mediassa, Euroopan komission Green Bookissa ja Pelicansin pelipaidoissa.

Vuoden aikana toteutettiin kolme laajaa videotuotantoa, joita hyödynnettiin mm. avajaislähetyksessä, EU Green Capital Awardseissa, dialogisarjassa, EU Green Weekin avajaisissa sekä lukuisissa puheenvuoroissa sosiaalisen median kanavien lisäksi. Lisäksi tuotettiin kymmeniä pienempiä videoprojekteja kampanjoihin ja sosiaaliseen mediaan. Vuoden 2021 alussa mm. kuvattiin yleisesittelyvideo ympäristöpääkaupunkivuodesta ja Hartwallin kanssa suunniteltiin uuden biokaasulaitoksen toimintaa kuvaava video yritys yhteistyöprojektina.

Lisäksi tuotettiin runsaasti painomateriaaleja sekä tausta-aineistoja. Merkittävin näistä oli tammikuussa 2021 julkaistu yli 120 sivuinen Lahti – Tehty kestäväksi -kirja, joka tuotettiin myös englanniksi nimellä Lahti – Enduring Change. Kirjaa painettiin yhteensä 3 500 kappaletta ja sitä jaettiin tapahtumissa ja vierailuryhmille. Yrityskumppaneille ja sidosryhmille tuotettiin paljon erilaisia viestintämateriaaleja, lahtelaisille yrityksille sopiva ”Kestäviä tekoja Lahdesta” -konsepti sekä viestintäohjeet, jotta ympäristöpääkaupunkivuoden viestintään osallistuminen olisi mahdollisimman helppoa.

YMPÄRISTÖPÄÄKAUPUNKIVUODEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Kestävä Lahti-säätiö kilpailutti ja hankki ulkopuolisen vaikutusten arvioinnin ympäristöpääkaupunkivuodesta. Ympäristöpääkaupunkivuoden vaikutusten arvioinnin teki konsultti AFRY Finland Oy. Hankkeen yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitiin YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden sekä hankkeelle asetettujen tavoitteiden ja mittareiden suhteen. Lisäksi arvioitiin ympäristöpääkaupunkivuoden viestinnän onnistumista viidestä eri näkökulmasta. Vaikutuksia arvioitiin paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Seuraavassa on ote raportin tiivistelmästä.

YPK-hanke onnistui edistämään kestävä kehityksen tavoitteita ja saavutti varsin monta hankkeelle asetettua tavoitetta. Talous- ja hallintovaikutusten osalta hanke on tuonut kaupunkiin työpaikkoja ja kasvunäkymiä. YPK-vuosi on tiivistänyt yhteistyötä Päijät-Hämeen kaupunkien ja kuntien kesken. Ympäristövaikutusten osa-alueella YPK on parhaiten onnistunut ilmastonmuutokseen liittyvissä hankkeissa ja saanut niillä laajaa mediahuomiota sekä lisännyt tietoisuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Myös vesistöön ja kiertotalouteen liittyneitä hankkeita ja tilaisuuksia oli paljon.

Sosiaalisten vaikutusten osalta vuosi edisti koulutusta ja ympäristötietoisuuden kasvua monipuolisilla hankkeilla ja kumppanuuksilla. YPK-vuoteen osallistuminen oli aktiivista joidenkin tahojen osalta, toisaalta COVID19-pandemia saattoi vaikuttaa erityisesti paikallisesti YPK-vuoden näkyvyyteen ja siten osallisuusaktiivisuuteen. Sosiaalista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistettiin saavutettavilla tapahtumilla ja YPK-vuoden puhujia valittaessa. Alueen elinvoimaisuuden ja maineen parantamiseksi tehtiin useita toimenpiteitä ja yritysvaikutukset tulevat selkeimmin näkymään tulevaisuudessa. YPK-hanke on vaikuttanut merkittävästi hiilineutraalin rakentamisen kehityskeskukseen ja sähköisen liikenteen klusterin syntymiseen nimenomaan Lahden alueelle.

YPK-vuoden viestintä oli monipuolista ja useita eri viestinnän keinoja hyödynnettiin. Paikallisessa ja kansainvälisessä näkyvyydessä onnistuttiin parhaiten, mutta kansallisesti näkyvyys olisi voinut olla suurempaa. YPK-vuoden viestintä onnistui tuomaan Lahtea esiin ympäristöasioiden edelläkävijänä.

YPK-vuoden tavoitteet olivat sujuva ja hyvinvointia lisäävä arki, parhaat ympäristöratkaisut kestäviin kaupunkeihin sekä ympäristöpääkaupungin kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen. Ensimmäinen tavoite on ollut paikallisesti merkittävin ja sitä on tuotu esiin hankkeen viestinnässä ja YPK:n rahoittamissa hankkeissa muun muassa osallistamalla sidosryhmiä. Toteutetuilla hankkeilla on mahdollista edistää tavoitetta tulevaisuudessa, mikäli niistä syntyy jatkoa. Tavoitteelta ”parhaat ympäristöratkaisut kestäviin kaupunkeihin” odotettiin enemmän kuin mitä YPK-vuoden aikana ehdittiin saada aikaan. Tavoitteista viimeisin onnistui hyvin ja Lahti keräsi paljon kansainvälistä mediahuomiota ympäristöpääkaupunkivuoden seurauksena.

AFRY Finland Oy:n raporttiin oli nostettu Asikkalan kunnanjohtaja Rinna Ikola-Norrbackan esittämiä näkökulmia. Hän on todennut, että ilmastotyön puuttuvia resursseja kannattaa pyrkiä helpottamaan hakeutumalla rohkeasti erilaisiin yhteistyömuotoihin sekä paikallisesti että kuntarajojen ulkopuolella. Hallinnon kannalta ympäristöpääkaupunkivuoden yksi merkittävistä vaikutuksista on Ikola-Norrbackan mukaan se, että ympäristötyö tunnustetaan kunnassa ja vuosi antoi ikään kuin luvan puhua siitä.

Kyselyillä asukkaiden näkemyksiä ja vuoden näkyvyyttä esille

Ympäristöpääkaupunkihanke selvitti tunnustuksen tunnettuutta sekä kaupunkilaisten suhtautumista ja odotuksia tulevalle teemavuodelle Kuntalaispulsso-kyselyllä ensimmäisen kerran syyskuussa 2020. Toinen kysely tehtiin maaliskuun 2021 alussa, kolmas kysely kesäkuussa 2021, neljäs syyskuussa 2021 ja viides joulukuussa 2021. Ympäristöpääkaupunkivuoden tekemistä suunniteltiin ja ohjattiin kuntalaiskyselystä saadun palautteen perusteella. Näiden kyselyjen perusteella lahtilaiset antoivat hankkeelle kokonaispistemäärän 3,5/5. Kahdessa viimeisimmässä kyselyssä vastanneista 72 % oli sitä mieltä, että ympäristöpääkaupunkihanke oli Lahden kannalta merkittävä tai erittäin merkittävä.

Osa kyselyyn vastanneista ilmaisi paheksuntaa COVID-19-pandemian vaikutuksista tapahtumien järjestämiseen ja halusi viestintää tapahtuvan enemmän muualla kuin digitaalisten kanavien kautta. Vastaajat ilmaisivat myös paljon toiveita ja ajatuksia Lahden tulevasta ympäristötyöstä.

Tammikuussa 2022 tehtiin mainetutkimus lahtelaisille ja Suomessa asuville sekä sidosryhmätutkimus ympäristöpääkaupunkiviestinnästä. Mainetutkimuksen mukaan 97 % lahtelaisista ja 30 % Lahden ulkopuolella asuvista tiesi, että kaupunki oli Euroopan ympäristöpääkaupunki vuonna 2021. Suurin osa lahtelaisista (70 %) oli kuullut YPK-vuodesta mediasta, 36 % Lahden kaupungin tai projektin viestintäkanavista ja 28 % katumainonnasta. Mainetutkimuksen mukaan yli puolet lahtelaisista ja Suomessa asuvista tiesi YPK-vuodesta. Suurin osa YPK:n sidosryhmistä koki Lahden ja lähialueiden maineen positiivisemmaksi YPK-viestinnän ansiosta. Yli puolet sidosryhmistä uskoi myös Lahden kaupunkibrändin vahvistuneen YPK-vuoden myötä. Yrityskumppaneista 3,6 viidestä ilmoitti hyötynensä YPK-vuodesta näkyvyyden tai viestinnän osalta.

Kansainvälinen huomio Euroopan ympäristöpääkaupunkia kohtaan oli positiivista, ja Lahti pääsi ensimmäistä kertaa useille suurille matkailulistoille. Huomio oli pääosin myönteistä sekä kansallisesti että paikallisesti, mutta I.C.E. taideteos aiheutti suurta kohua. Töiden kustannuksia ja jään tuomista Kansalaistorille kritisoitiin sekä perinteisessä että sosiaalisessa mediassa. Paikallisesti kritiikki kohdistui pääosin hankkeen kustannuksiin, mutta kritiikki jäi vähäiseksi ja rajoittui pääasiassa sosiaaliseen mediaan.

LAHTI – JOHTAVA YMPÄRISTÖKAUPUNKI

Lahden kaupungin visiona vuoteen 2030 on: Lahti – tehty kestäväksi. Suomen johtavan ympäristökaupungin edelläkävijyys tuo asukkaille hyvinvointia ja yrityksille menestystä. Visio asettaa Lahdelle kunnianhimoisen tavoitteen edistää niin ekologista, sosiaalista kuin taloudellista kestävyttä. Lahden kaupungin strategiassa vuodelle 2030 linjataan niistä toimenpiteistä, joilla Lahden ympäristöosaamista ja ympäristöpääkaupunkivuoden perintöä viedään eteenpäin. Strategiassaan Lahti tähtää hiilineutraaliksi jo vuonna 2025.

Asukkaiden osallisuus on tärkeä strateginen tavoite. Lahti on ottanut uutena osallisuusmenetelmänä Erätauko-keskustelut laajasti käyttöön. Menetelmää hyödynnetään asukkaiden kanssa käytävään syvälliseen keskusteluun. Myös lasten ja nuorten kanssa on käynnistetty ns. skidialogit kestävyysteemoista.

Kaupunkiseudun ja valtion väliset sopimukset

Kaupunkiseudun ja valtion välinen MAL-sopimus tulee vauhdittamaan seudun kestävyystyötä. Lahden kaupunkiseudulle tehtiin maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus vuosille 2021 - 2031. Vuosien 2021–2023 toimenpiteet kohdistuvat erityisesti kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen, joukkoliikenteen kehittämiseen ja puurakentamisen valtiontukeen.

Lahti on yliopistokaupunkina mukana Työ- ja elinkeinoministeriön ekosysteemisopimuksissa itsenäisenä sopimuskumppanina. Lahden kaupunkiseudun sopimuksen kärkiteemoja ovat kaupunkien hiilineutraali kiertotalous sekä kansainvälinen urheiluliiketoiminta. Osana sopimusta Lahti on käynnistänyt hiilineutraalin rakentamisen kehityskeskuksen, jonka tavoitteena on synnyttää kansainvälisesti merkittäviä innovaatioita vähähiilisessä rakentamisessa korkeakoulujen, yritysten ja julkisen sektorin yhteistyössä. Ekosysteemisopimuksen ensimmäinen hankkeiden rahoituskierron on meneillään.

Ilmastonmuutoksen torjunta

Lahden tavoitteena on olla hiilineutraali kaupunki vuonna 2025, kymmenen vuotta ennen kansallista tavoitetta. Tavoitteena on vähentää CO₂-päästöjä 80 % vuoden 1990 tasosta ja sitoa loput hiilinieluihin tai kompensoida päästöt. Päästötavoite on saavutettavissa, mutta vaatii vielä työtä. Ilmastotyötä vauhdittamaan perustettu Hiilineutraalin rakentamisen kehityskeskus on toteuttanut useita kehityshankkeita ja hakenut rahoituksia hankkeille. Pientalorakentajille valmistui Opas hiilineutraalimpaan rakentamiseen. Puukerrostalon tilaamisen kehityshanke tuotti tietoa puukerrostalorakentamiseen. Ympäristöpääkaupunkivuoden aikana vietiin eteenpäin kymmeniä ilmaston ja energiasektorin toimenpiteitä, merkittävimpinä joukkoliikenteen sähköistäminen ja omakotiasujien öljylämmityksestä luopumisen edistäminen. SECAP-päivitys on käynnistynyt sidosryhmien työpajatyöskentelyllä.

Lahden kaupunki on jo pitkään kutsunut yrityksiä ja organisaatioita mukaan ilmastokumppaneiksi. Ilmastokumppanuusohjelma laajeni koko Päijät-Hämeen alueelle Päijät-Hämeen liiton koordinoimassa hankkeessa. Työ jatkuu seuraavana Lahden ja Heinolan koordinoimana.

Kestävä kaupunkiliikenne

Lahden kaupungin tavoitteena on edistää kestävän kaupunkiliikenteen kaikkia muotoja (kävely, pyöräily ja joukkoliikenne). Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma (SUMP) on laadittu osana yleiskaavatyötä. Ohjelma sisältää vision, tavoitteet ja toimenpiteet kestävän liikkumisen edistämiseksi. Kestävän liikkumisen toimenpiteitä on toteutettu määrätietoisesti. Viimeisimpänä merkittävänä toimenpiteenä kaupungissa pilotoitiin syksyllä 2021 sähköavusteiset kaupunkipyörät, jotka saivat runsaasti positiivista palautetta käyttäjiltä. Kaupunkipyörät otettiin käyttöön huhtikuussa 2022.

Lahden seudun liikenne aloitti 17 sähköbussin liikennöinnin kesällä 2021. Vuonna 2022 linja-autoja tulee yhteensä 14 lisää, jolloin Lahteen tulee 31 sähköbussia vuonna 2022 sekä 37 uusiutuvalla biodieselillä kulkevaa bussia. Noin kaksi kolmasosaa Lahden joukkoliikenteestä kulkee vaihtoehtoisilla käyttövoimajärjestelmillä.

Kestävä maankäyttö

Lahden tavoitteena on kompakti kaupunkisuunnittelu ja kestävä maankäyttö. Lahden rautatieaseman lähialueen lähipysäköinnin, asuntorakentamisen ja palvelujen alueet määrittelevä suunnitelma on laadittu ja sen toteuttaminen on aloitettu. Pippo-Kujalan teollisuusaluetta kehitetään ja uusia yrityksiä on sijoittumassa alueelle. Lahden maankäytön suunnittelun ja asukasosallistumisen toimintamallit ovat inspiroineet laajasti muita kaupunkeja Suomessa. Käytössä on ns. rullaava koko kaupungin yleiskaava, joka täydentyy ja päivittyy valtuustokausittain. Valtuustokauden 2021-2025 yleiskaavan valmistelu on käynnissä. Yleiskaavaa laaditaan osana jatkuvaa Lahden suunta -prosessia, joka käynnistyi kaupungin strategian laatimisesta. Prosessissa yhdistyvät ainutlaatuisella tavalla maankäytön, liikenteen ja palveluiden suunnittelu. Tärkeitä tarkasteltavia teemoja ovat mm. elinkeinoelämä, kiertotalous yleiskaavatasolla, kaupunkirakenteen vyöhykkeet, rakennetut kulttuuriympäristöt ja arvokkaat luontokohteet. Liikkumisen suunnittelussa keskitytään pyöräilyn pää- ja aluereittien seutuyhteyksiin, kaupunkilogistiikan kokonaisuuteen, joukkoliikennevyöhykkeiden tarkasteluun sekä kävelyn laatureitteihin.

Luonto ja luonnon monimuotoisuus

Lahden kaupungin strategisena tavoitteena on, että luonnon monimuotoisuus vahvistuu. Luonnon monimuotoisuutta parhaiten kuvaavia mittareita selvitetään parhaillaan. Yksi tavoitteesta tulee koskemaan suojeltujen alueiden pinta-alaa. Luonnonsuojeluohjelma on laadinnassa ja siinä määritellään seuraavaksi suojeltavat alueet. Laaja joukko sidosryhmiä osallistuu paitsi biologisen monimuotoisuuden mittaroinnin määrittelyyn myös työskentelyyn osana Green City Accord -ohjelmaa ja kaupungin viherryttämissuunnitelmaa. Lahti oli ensimmäinen kaupunki Suomessa, joka kokeili ekologista kompensatiota. Pilottihankkeessa kompensoitiin Kytölä II -asuntoalueen rakentamisesta aiheutuvia ekologisia menetyksiä suojelemalla Alvojärven rannalla olevaa metsää.

Lahden kaupunki osallistuu yhtenä toteuttajana Lahden seudun terveys- ja ympäristöohjelman 2022–2032 toimeenpanoon. Ohjelmaa koordinoi Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä ja toteutukseen osallistuu myös Helsingin yliopistokampus. Ohjelma tunnetaan paremmin Luontoaskel terveyteen -ohjelmana. Ohjelman tavoitteena on samoilla toimenpiteillä edistää sekä ihmisen että muun luonnon hyvinvointia.

Salpausselän alue on kansainvälisesti merkittävä geologinen kohde. Salpausselkä Geopark hyväksyttiin Unescon maailmanlaajuiseen Geopark-verkoston virallisesti keväällä 2022. Salpausselkä Geopark -työssä edistetään paitsi kestävästä matkailusta myös etenkin vesien suojelua ja ennallistamista. Myös ympäristökasvatuksella ja kestävästä kehityksen edistämällä yleisesti on merkittävä rooli.

Kiertotalous

Kiertotalouden edistäminen eteni Lahdessa vuoden 2021 aikana, kun kaupungissa aloitti työnsä kaksi kiertotalousasiantuntijaa. Kiertotalouden kehittämisohjelmatyö on käynnistynyt kaupunkiympäristön palvelualueella alkutietojen keräämisellä sekä sidosryhmätapaamisilla. Osana yleiskaavatyötä on tehty laaja kiertotalousselvitys. Lahti osallistui myös Motivan toteuttamaan Reilun kiertotalouden valmennukseen. Kiertotalouden tiekarttatyö on valmistumassa ja siihen liittyen on järjestetty monipuolisen sidosryhmäjoukon kanssa työpajatyöskentelyä ja kommentointikiertoja. Kiertotalouden tiekartta menee kaupunginhallituksen vahvistettavaksi loppuvuodesta.

Ulkopuoliset investoinnit Lahteen

Lahti on houkuttanut useita merkittäviä yritysinvestointeja, kuten aurinkosähkövoimala ISKU:n huonekalutehtaalle, ANDRITZ Oy:n ja LUT-yliopiston yhteinen tutkimushanke, Hartwallin ja Lahti Energian biokaasulaitos sekä Wipakin investoinnit vähäpäästöisiin paino- ja laminointikoneisiin. Myös Fazer on valmistelemassa suurta makeistehdasinvestointia Lahteen. Vahvalla ympäristötyöllä nähdään olevan oma vaikutuksensa näiden investointien toteutumiseen juuri Lahdessa.

Jatkuvuus

Lahti jatkaa ympäristöpääkaupunkivuoden perintöä edelläkävijäkaupunkina. Kaupungin uusi strategia painottaa niin ekologista, sosiaalista kuin taloudellista kestävyttä. Kaupunki on myös aloittanut näiden kestävyyspainotusten mukaisen raportoinnin kehittämisen. Ensi kevään tilinpäätöksen yhteyteen tuodaan kestävyysraportti, jossa on tiivistetysti tärkeimpien tavoitteiden

osalta kerrottu nykytilanne ja lähitulevaisuuden tavoitteet. Kestävyystavoitteiden yhteys taloussuunnitteluun ja -raportointiin halutaan saada nykyistä selkeämmäksi.

Ympäristöpääkaupunkivuoden innoittamana aloitetut pitkäaikaiset kehittämishankkeet ja -ohjelmat ovat käynnistyneet ja niiden osalta tulevaisuuden mahdollisuudet ovat suuret. Hiilineutraalin rakentamisen kehityskeskukseen ja Luontoaskel terveyteen -ohjelman osalta työ on käynnistynyt teemojen jalkauttamisessa omassa organisaatiossa, sidosryhmäyhteistyön käynnistämisessä, pilottihankkeiden suunnittelussa ja rahoituksen haussa sekä joidenkin pilottien toteutuksena. Kolmas ns. ympäristöpääkaupunkivuoden perintöteema on sähköisen liikenteen klusteri, josta on vetovastuussa Lahden Seudun Kehitys Oy.

Ympäristöpääkaupunkivuonna resursoitiin erittäin paljon ympäristöteemojen näkyvyyteen ja viestintään. Kaupungin perustyössä ei vastaavaan viestinnän ja kampanjoinnin määrään ole mahdollisuuksia. Näkyvää kampanjointia haluttiin kuitenkin jatkaa myös tänä vuonna YPK-vuodesta tutun markkinointiyrityksen kanssa. Kesän ja syksyn 2022 aikana toteutettu Co2-pudottajat-kampanja on otettu erittäin positiivisesti mediassa vastaan. Suomessa kampanjan mediaosumien tavoitavuus on tähän mennessä 3,45 miljoonaa. Kansainvälisiä mediaosumia kampanja on tuottanut tähän mennessä 34 kappaletta ja näiden tavoitavuus on lähes 100 miljoonaa. Lahti on onnistunut viemään maailmankartalle taas uuden inspiroivan esimerkin. Teemasta on tähän mennessä kirjoitettu 12 eri maassa, Malesiaa ja Meksikoa myöten.

LIITTEET

1. Kirjanpitolista 1.1. -31.8.2022
2. Kokonaisbudjetti ja toteutuma
3. Yhteenveto Lahden kaupungin työntekijöiden työtunneista
4. Tilintarkastajan raportti/Lahden kaupunki
5. Tilintarkastajan raportti/Kestävä Lahti -säätio
6. YPK-vuoden loppuraportti Euroopan komissiolle

7. Medianäkyvyyden analyysi
8. Tiivistelmä medianäkyvyydestä
9. Vaikutusten arviointi YPK-hankkeesta